

14 yanvar - Unudulmayan tarix...

43 il bundan əvvəl Heydər Əliyevin iştirakı ilə qədim Şuşada Molla Pənah Vəqifin əzəmətli məqbərəsinin təntənəli açılışı baş tutub 39 il sonra isə...

Uzaq 1982-ci il, yanvarın 14-ü. Həmin tarixdə hər bir azərbaycanlının qəlbində xüsusi yeri olan, milli-tarixi rəmzlərimizdən biri sayılan Şuşada əlamətdar mədəniyyət hadisəsi yaşanıb - burada böyük siyasətçi Heydər Əliyevin iştirakı ilə Molla Pənah Vəqifin əzəmətli məqbərəsinin təntənəli açılışı baş tutub. Aradan 43 il ötür...

Heydər Əliyevin uzaqqörənliyi

Molla Pənah Vəqif keçdiyi həyat yolu və xidmətləri ilə hər cür ehtirama layiq olan tarixi şəxsiyyətdir və adı xalqımızın qəlbində həmişə yaşayacaq. O, Qarabağ xanının vəziri olaraq həm siyasi xadim idi, həm də gözəl şeirlər yazırdı. Dövrünün siyasi burulğanlarında həmişə bacardığı qədər xalqın mənafeyini qorumağa çalışan M.P.Vəqif özündən sonra böyük bir ədəbi irs qoyub. Ətrafda baş verənlər, saray çekişmələri, üz-ləşdiyi haqsızlıqlar onun nikbin ruhuna qalib gələ bilməyib. Şeirlərində gözəlliyi vəsf edən şair “Toy-bayramdır bu dünyanın əza-bı” deyirdi. Fəqət, həyatı faciə ilə tamamlayıb - oğlu Əliyə ilə birlikdə qətlə yetirilib. Şeirləri dillər əzbərinə çevrilən şairin məzarı da uzun illər ərzində baxımsız qalıb.

1967-ci ildə Şuşada səfərdə olan Heydər Əliyev Vəqifin məzarını ziyarət etmək istəyini bildirib. Bu tarixdək Şuşaya çoxlu sayda yüksək səviyyəli şəxslərin səfərləri çox olmuşdu. Ancaq heç kəs nə Vəqifin adını anmış, nə də məzarı ilə maraqlanmışdı. Heydər Əliyevin Vəqifin məzarını ziyarət etmək istəyini bildirməsi Onun qəlbən xalqına bağlı olduğunu təsdiqləyən çoxsaylı

nümunələrdən biridir. Şairin, necə deyirlər, gözdən-könüldən uzaq düşmüş məzarı tapılır və ziyarət baş tutur. Ancaq böyük şairin məzarının baxımsız qalması Heydər Əliyevi məyus edib və O, məyusluğunu çıxışlarının birində açıq şəkildə dilə gətirib. Sonradan Heydər Əliyevin göstərişi ilə Vəqifin məzarı layiqli şəkildə götürülüb, üstündə abidə ucaldılıb və məqbərə inşa edilib. Məqbərənin inşasına 1977-ci ildə başlanıb. Tikintisini Heydər Əliyevin şəxsən izlədiyi məqbərə Şuşa memarlıq ənənələrinə uyğun inşa edilib və əlbəttə ki, layihədə Vəqif poeziyasının ən xarakterik cəhətlərindən olan ucalıq əsas elementlərdən biri kimi götürülüb. Ə.V. Salamzadənin və E.İ. Kanukovun layihələrində ucalıq həm də Şuşanın başı səmaya çatan dağlarının əzəmətinə simvolizə edir.

Keçmiş sovet hakimiyyəti illərində Şuşada Azərbaycan şairi Vəqifin məzarı üzərində belə bir əzəmətli məqbərənin inşası və 1982-ci ildə Heydər Əliyevin məqbərənin açılışına qatılması sıradan bir hadisə deyildi. Məlumdur ki, ermənilər digər ərazilərimiz kimi, Şuşanı da öz adlarına çıxarırdılar. Halbuki, bunun üçün heç bir tarixi, mə-

dəni əsas yoxdur. Şuşa tarixi Azərbaycan şəhəridir. Hamımız yaxşı bilirik, ki, şəhərin təməli 1752-ci ildə Pənahəli xan tərəfindən qoyulub. Digər tərəfdən, sovet hakimiyyəti illərində tariximizin önəmli dövrünü təşkil edən xanlıqlara mənfi münasibət təbliğ olunurdu. M.P.Vəqifin Qarabağ xanlığında vəzir vəzifəsində çalışdığını nəzərə alsaq, Heydər Əliyevin kifayət qədər sırt ideoloji buxovlar şəraitində necə cəsarətli addım atdığı barədə konkret təəssür yaranar. Həmin dövrdə erməni millətçiləri Dağlıq Qarabağın Azərbaycanla iqtisadi inteqrasiyasının olmadığını əsaslandırmağa çalışırdılar. Heydər Əliyev isə böyük uzaqqörənliklə Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın digər regionları ilə iqtisadi bağlılığının gücləndirilməsinə hesablanan layihələrin icrasını həyata keçirir, digər tərəfdən isə orada yaşayan azərbaycanlılar arasında milli ruhun gücləndirilməsinə böyük səy göstərirdi. Şuşanı Azərbaycanın rəmzi kimi dəyərləndirən Heydər Əliyev burada mədəni mühitin canlandırılması üçün müxtəlif layihələrin, poeziya və musiqi bayramlarının keçirilməsinə nail olurdu. Bütün bu kimi məqsədyönlü fəaliyyətlərlə Heydər Əliyev Dağlıq Qarabağın Azərbaycanla iqtisadi, mədəni və milli bağlılığını gücləndirirdi.

Təxminən otuz ili əhatə edən işğal dövrü digər ərazilərimiz kimi, Şuşanın da simasında kədərli izlər qoyub. Erməni vandalları bu illər ərzində şəhərin görkəminə ciddi ziyan vurub, burada xalqımıza məxsus izləri silməyə çalışıblar. Ancaq ermənilər Şuşanı dağıtsalar da, şəhər azərbaycanlı ruhunu qoruyub saxlayıb. Elə xalqımız da Şuşa xiffətini heç vaxt qəlbindən çıxartmadı, həmişə o yerlərə qa-yıtmaq arzusu ilə yaşadı. Bu isə 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan şanlı Qələbə sayəsində mümkün oldu.

Böyük Qələbəmizdən sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva 2021-ci il yanvarın 14-də Şuşaya səfər etdilər. Bu, dövlət başçımızın müharibədən sonra Şuşaya ilk səfəri idi və həmin tarix heç də təsadüfən seçilməmişdi. Yuxarıda bildirdiyimiz kimi, 39 il bundan əvvəl yanva-

39 il ötəndən sonra...

rın 14-də Heydər Əliyev Şuşaya gələrək Vəqifin məqbərəsinin açılışını etmişdi. Bu mənada, İlham Əliyevin 39 ildən sonra Şuşaya qalib Lider kimi gəlməsi böyük rəmzi mənə daşıyırdı. Dövlətimizin başçısı müharibədən sonra Şuşaya etdiyi ilk səfərində şəhərin, o cümlədən də Vəqifin məqbərəsinin bərpası ilə bağlı Öz göstərişlərini verdi. Məqbərədə təmir-bərpa və yenidənqurma işləri Heydər Əliyev Fondu tərəfindən yüksək səviyyədə həyata keçirilib. Layihənin icrası zamanı tarixilik amili nəzərə alınıb. 2021-ci il avqustun 29-da Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə muzey-məqbərə kompleksinin təmir-bərpa və yenidənqurma işlərindən sonra açılışı baş tutub.

Mübariz ABDULLAYEV